

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.krim@regeringskansliet.se

Yttrande över Ds 2018:22 Genomförande av terrorismdirektivets brottsofferbestämmelser

Den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet har fått möjlighet att bereda Umeå universitets yttrande över Ds 2018:22 Genomförande av terrorismdirektivets brottsofferbestämmelser. Yttrandet har beretts av universitetslektorerna Therese Enarsson, Fanny Holm och Karin Åström, samt docent Görel Granström vid juridiska institutionen.

Sammanfattning

Utredaren har haft i uppdrag att analysera behov av åtgärder för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt terrorismdirektivets brottsofferbestämmelser. Utredningens slutsats är att Sverige huvudsakligen lever upp till dessa åtaganden, men att vissa författningsändringar bör göras för att leva upp till kravet på att offer för terrorism ska ha rätt till kostnadsfritt psykologiskt stöd efter en terroristattacker. Förslaget i denna del är att bestämmelsen om grundavdrag i 13 § brottsskadelagen tas bort, något som Umeå universitet också ställer sig bakom. Umeå universitet instämmer också med utredarens förslag om att Brottsoffermyndighetens information till offer för terrorism bör ses över och utvecklas. Dock menar Umeå universitet att det kan ifrågasättas om Sverige kan sägas leva upp till sina åtaganden enligt terrorismdirektivets brottsofferbestämmelser full ut och hade gärna sett tydligare exempel och motiveringar i utredningen.

Umeå universitet har valt att kommentera följande avsnitt i utredningen.

5.2 Offer för terrorism – definition

Terrorismdirektivet anger att med offer för terrorism avses ett offer enligt definitionen i artikel 2 i brottsofferdirektivet, nämligen dels fysisk person som lidit skada, inbegripit fysisk, psykisk eller emotionell skada eller ekonomisk förlust, i den mån skadan respektive förlusten var en direkt följd av ett terroristbrott, dels en familjemedlem till en person vars död direkt följd av ett terroristbrott och som har lidit skada av den personens död. Vid stöd skiljer direktivet mellan familjemedlemmar till avlidna (24.2 och 24.3) respektive överlevande offer (8.1 och 9). Vid skydd gäller samma regler för offret som för dess familjemedlemmar (art. 25)

Då definitionen av offer för terrorism är utformad i enlighet med brottsofferdirektivet är det intressant att se hur brottsofferdirektivet implementerats i svensk rätt. Sverige anser sig ha uppfyllt brottsofferdirektivets bestämmelser om begreppet brottsoffer genom gällande rätt, dvs. i princip genom regleringen av målsäganden som återfinns i rättegångsbalken. Sverige konstaterade samtidigt vid genomförandet av brottsofferdirektivet att det inte ställs några krav på att definitionen som sådan ska införas i nationell rätt. Likväl måste dock alla delar av definitionen inkluderas och såväl brottsoffer som familjemedlemmar ska tillförsäkras det skydd, stöd och de rättigheter de

är berättigade till. Det bör dock framhållas att det ännu inte genomförts någon översyn av Sveriges genomförande av brottsofferdirektivet varför det kan vara vanskligt att fullt ut förlita sig på denna slutsats.

Även terrorismdirektivet anses i utredningen genomfört genom gällande rätt avseende definitionen av offer för terrorism. Detta kan dock ifrågasättas då det inte finns någon legaldefinition i Sverige av vare sig brottsoffer eller familjemedlemmar och Umeå universitet anser att detta borde ha utretts mer utförligt i utredningen. Begreppet målsägande anses, utan vidare beskrivning eller diskussion, uppfylla den första delen av brottsofferdefinitionen som anges i direktiven vad gäller en fysisk person. Vid genomgång av målsägandebegreppet står det klart att dess olika delar överensstämmer med det språkbruk som återfinns i brottsofferdirektivet. Det är dock mera oklart hur långt målsägandebegreppet sträcker sig i förhållande dels till den skyddskrets som återfinns i direktiven och dels till den tidsrymd som avses.

5.3.2 Tillgång till hjälp och stöd från stödtjänster – artikel 24.2 och 24.3

Utredningen drar slutsatsen att inga åtgärder behövs för att genomföra artikeln i detta hänseende. Bedömningen bygger på en redogörelse för myndigheters och organisationers stödtjänster, utifrån framför allt lagstiftning men även andra källor som hemsidor. Umeå universitet saknar en kartläggning av forskning om dessa offers särskilda behov och brottens särskilda art. Det framstår som att det generella stöd och insatser som brottsoffer åtnjuter även kommer dessa offer till godo, men frågan är om det verkligen förhåller sig så. Umeå universitet menar att en kartläggning av vilka de särskilda behoven är och om dessa beaktas i lagstiftning, rättstillämpning och i övrigt i offentlig och ideell verksamhet där dessa offer kan förväntas få stöd och information, hade gett ett bättre underlag för ett konstaterande om artikel 24.2-3 är genomförd i Sverige.

5.3.6 Förhållandet till brottsofferdirektivet – artikel 24.7

Artikel 24.7 handlar om förhållandet till brottsofferdirektivet. Utredningen drar slutsatsen att bestämmelsen inte föranleder någon åtgärd. I detta sammanhang hade Umeå universitet önskat se en mer utförlig motivering till slutsatsen, eftersom det finns en risk att direktiven motsäger varandra. Det är mycket möjligt att terrorismdirektivets brottsofferbestämmelser inte står i konflikt med brottsofferdirektivet, men frågan hade förtjänat mer uppmärksamhet i utredningen.

Bestämmelsen hänvisar till att åtgärder kan gå utöver brottsofferdirektivet för denna grupp av offer. Även om man accepterar att mer långtgående åtgärder vidtas gentemot offer för terroristbrott än offer för andra brott är det viktigt att analysera hur sådan särbehandling ska gå till. En bestämmelse där terrorismdirektivet går längre än brottsofferdirektivet är t.ex. artikel 24.2 Där fastslås att stödtjänster ska finnas tillgängliga *omedelbart* efter en terroristattack. I förhållande till denna bestämmelse hade exempelvis kunnat utredas hur man ska förfara i de fall det inte står klart i inledningsfasen av en förundersökning vilken rubricering ett brott ska få. Inte minst gäller detta i förhållande till de personer som är bosatta i Sverige men utsatts för terroristbrott i annat medlemsland.

5.5 Rättigheter för offer för terrorism bosatta i en annan medlemsstat – artikel 26

Artikel 26 fastslår rättigheter för offer för terrorism bosatta i annan medlemsstat. Umeå universitet anser att det kan ifrågasättas om Sverige verkligen vidtagit tillräckliga åtgärder i direktivets mening gentemot offer som är bosatta i annat medlemsland men som utsatts för terroristbrott i Sverige, t.ex. när det gäller att identifiera offren. Utredningen hänvisar till förekomst av broschyrer på flera språk och information via myndigheters hemsidor, men frågan är om detta är tillräckligt för att leva upp till direktivet. Det är ett flertal aktörer som bidrar till att göra informationsmaterialet komplett och denna information ges på olika sätt och i olika delar av processen. Det innebär att det dels kan vara svårt att få tillgång till information vid rätt tidpunkt, dvs. då offret är i behov av informationen, dels att offer bosatta i en annan medlemsstat kan vara i behov av annan eller ytterligare information än vad offer bosatta i Sverige behöver.

Det kan också ifrågasättas om de offer som utsatts i annan medlemsstat men är bosatta i Sverige får det stöd de har rätt till enligt direktivet. Utredningen bygger sin analys av artikel 26 på utgångspunkten att det sker en stor terroristattacker i en annan medlemsstat och att de åtgärder som listas i fyra punkter på sidan 220 i promemorian har följts. Det kan dock tänkas att dessa offers utsatthet inte kommer till myndigheternas kännedom förrän personerna är tillbaka i Sverige. Hur det bör förfaras i sådana situationer är ingenting som utredningen diskuterar.

6.3 Information till offer för terrorism

Umeå universitet delar utredningens ståndpunkt att Brottsoffermyndigheten har en väsentlig roll i att säkerställa att det finns utarbetad information hos myndigheten som dessutom kan spridas till andra relevanta aktörer, som rättsväsende och sjukvård. Däremot vore det önskvärt att även andra aktörer, t.ex. inom rättsväsendet, utarbetar mer specifikt verksamhetsmaterial såväl internt för att säkerställa att relevanta rutiner följs gällande informationsskyldigheten som externt för att tillhandahålla anpassat material till brottsoffer, för ökad tydlighet för offren gällande olika aktörers roller och möjlighet att bistå offren.

Utredningen framhåller att det förutsätts att varje verksamhet beaktar identifierade utmaningar i den ordinarie verksamheten. För att få fullt genomslag för detta hade Umeå universitet gärna sett konkreta uppdrag till verksamheterna för att säkerställa att information till offer för terroristbrott fungerar tillfredsställande, bland annat avseende uthållig information och information på flera språk.

Beslut i ärendet har fattats av professor Ruth Mannelqvist, den Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, efter föredragning av fakultetssamordnare Åsa P Isaksson.

För den Samhällsvetenskapliga fakulteten

Ruth Mannelqvist
Dekan

Åsa P Isaksson